

Høringsinnspill handlingsplan for bærekraftsmålene

Attac Norge ønsker å takke for muligheten til å komme med innspill til regjeringens handlingsplan for å nå bærekraftsmålene.

En nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene må være helhetlig og redegjøre for internasjonal påvirkning av norsk aktivitet. Vi lever ikke i et vakuum. Om Agenda 2030 skal oppnås helhetlig må det redegjøres for og implementeres tiltak for internasjonal handels-, finans-, utviklings- og miljøpolitikk også i nasjonale handlingsplaner. Den nasjonale handlingsplanen for å nå bærekraftsmålene må ha tenner, den må bevege seg med en verden i stadig endring, og kan ikke låse seg til et fåtalls interesser. Gode medvirkningsprosesser fra en bredde i samfunnet må derfor ligge til grunn for arbeidet.

2020 har lært oss at det uventede kan skje, og det kan skje fort. Vårt økologiske rom snevres inn, samtidig står vi overfor større sosiale konsekvenser, spesielt globalt, enn etter finanskrisa i 2008. Handlingsplanen må vise en forståelse for at det lokale er globalt, og det globale er lokalt.

Dette innspillet tar høyde på å svare på de ønskede spørsmålene fra regjeringen, men legger mest vekt på det siste spørsmålet: *Hvilke tiltak bør regjeringen vurdere i handlingsplanen?* Herunder følger forslag for rammeverk og demokratisk digitalisering.

1. Et tydelig rammeverk må på plass

Per i dag er det vanskelig å få oversikt over hvordan Norge presterer på ulike parametere for å sikre en helhetlig bærekraftig utvikling. Det har også tilsynelatende på politisk nivå vært utfordrende å sikre samstemt politikk for utvikling på grunn av høy grad av silotenking og silopolitikk.

Attac Norge ber regjeringen ta inn smultringmodellen som nå implementeres i Amsterdams sirkulære strategi, og andre bystrategier rundt om i verden, som et rammeverk for handlingsplanen. Rammeverket er laget for å sikre gode liv for mennesker og planeten, fra husholdning til det globale samfunnet. Dette betyr at sosial og miljømessig bærekraft på et globalt nivå blir et mål for samfunnsoppbyggingen på lokalt nivå. Dette kan implementeres på kommunalt-, fylkes-, og nasjonalt nivå.

Utgangspunktet er å sikre at alle kan leve gode og verdige liv med muligheter, i fellesskap – mens man ivaretar planetens bærekraft. Bærekraftsmålene legges til grunn i dette rammeverket, og blir derfor et viktig hjelpemiddel for å sikre samstemt måloppnåelse av Agenda 2030. Det er ikke en økonomisk teori eller ideologi, men en modell for å bistå samfunn i å operere innenfor sosial og miljømessige bærekraft.

Smultringmodellen er utviklet av Kate Raworth og legger til grunn bærekraftsmålene for rammeverket. Smultringen tar utgangspunkt i Rockström sin modell for naturens tålegrense. Hvilke områder er det samfunn operer innenfor bærekraft og når nærmer vi oss (eller overgår vi) bristepunkter? Her ser man på ni faktorer: ozonlaget, klimaendringer, forsuring av havet, kjemisk forurensing, nitrogen- og fosforsyklus, ferskvannforbruk, arealbruk, tap av biologisk mangfold, og luftforurensing. I tillegg til de økologiske prosessene, er også det sosiale grunnlaget lagt til ved tolv faktorer: tilgang på mat, vann og sanitet, helse, utdanning, inntekt og arbeid, fred og rettferd, politisk påvirkning, sosial rettferdighet, likestilling, bolig, og sosiale -og informasjonsnettverk. Modellen bistår i å holde oss innenfor smultringen på en helhetlig måte ved å inkludere alle disse faktorene.

Å lage byplaner i Norge som tar inn over seg hvordan man påvirker muligheten for gode liv også for kaffebønder i Etiopia er essensielt for å skape et rettferdig og bærekraftig verdenssamfunn. Amsterdam

har gått i bresjen og implementerer nå smultringmodellen på byplan. Irland sa også i oktober 2020 at de ønsker å få på plass smultringmodellen i nasjonale planer slik at de får til de omvendningene i økonomien som er nødvendig.

2. Sikre demokratisk digitalisering

Digitaliseringen skjer i et enormt tempo. Både her i Norge og internasjonalt. Den frigir tid, gir muligheter til flere, og kobler mennesker sammen. For å sikre en demokratisk digitalisering, er det viktig at nasjonal og internasjonal politikk på området er samstemt. Digitalisering står sentralt i Norges nasjonale og internasjonale arbeid. Likevel kommer planene og strategiene regjeringen har presentert i forbindelse med arbeidet til kort.

I dag er det de store amerikanske og kinesiske selskapene som for det meste dominerer digitaliseringen. Vi står i møte med en ny digital Berlinmur. Google, Microsoft og Facebook (for å nevne noen) er på full fart inn i norske offentlige og statlige organer. Slik legger internasjonale gigaselskaper rammer for kjernevirksomheten av nødvendig infrastruktur. I alt fra offentlige etaters internkommunikasjon via Facebook Workplace, til skolebarns digitale hjelpemidler via ulike Google-verktøy eller oppbevaring av sensitiv informasjon fra Forsvaret i Microsoft sin skylagring.

Vi må ha muligheten til å sikre beredskap gjennom offentlig utviklet infrastruktur. Og å sikre at vår felles ressurs; data, kommer befolkningen til gode. Norges posisjon i handels- og investeringsavtaler må derfor ikke undergrave muligheten for nasjonal digital politikk og infrastruktur.

Under toppmøtet i Davos i 2019 var Norge blant en utbrytergruppe på 82 nasjoner som ble enige om å starte forhandlingene om et såkalt «bindende regelverk for elektronisk handel» i Verdens handelsorganisasjon (WTO). Likeså arbeider Norge for å få inn nye kapitler om e-handel i eksisterende og nye EFTA-avtaler. Disse avtalene om «elektronisk handel» vil ikke bare handle om å bestille klær på nettet, men påvirke alt fra klasserom, helsetjenester, vårt arbeidsliv og fritid. Det er innsamling og kontroll over data som står i sentrum for avtalen, og likeså i sentrum av teknologigigantenes mulighet til å utvikle seg og sikre seg plass i offentlig infrastruktur.

Offentlige data er blant de viktigste dataene vi har og omfatter ting som helsedata, finansdata, og tusentalls datapunkter om innbyggere og infrastruktur. Når disse dataene havner i hendene til teknologigiganter blir de sittende med kunnskapen og verktøyene for å lage tjenester. Dette truer demokratiet og den offentlige velferdsstaten.

Opprettelsen av en offentlig skytjeneste som sett gjort i Tyskland, Die Bundescloud, er derfor et viktig virkemiddel for å hindre økt privatisering av tjenester som i utgangspunktet bør være tilgjengelig for alle. Med demokratisk kontroll over data kan man gjøre dem tilgjengelige for næringsliv og andre på betingelse av at tjenestene som utvikles på grunnlag av dem gjøres tilgjengelige for alle. Dette vil bidra til å skape virtuous circles med en demokratisk forankring og med mål om å gjøre samfunnet bedre for alle, ikke bare for de store teknologigigantene.

Med vennlig hilsen,

Hege Skarrud, leder i Attac Norge